

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми **«АНАЛІЗ ВИСТУПІВ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ УКРАЇНИ
НА ВСЕСВІТНІХ УНІВЕРСІАДАХ»**

Виконав: здобувач 2 курсу групи FKS1-M22
спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Гоменюк Леонід Леонідович

Керівник: **Алексєєв О.О.**,

кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: **Боднар А.О.**,

кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ЗАРОДЖЕННЯ І РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ	6
1.1. Діяльність в Україні студентського спортивного товариства «Буревісник»	6
1.2. Виступи представників України на всесвітніх універсіадах.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	36
2.1. Методи дослідження	36
2.2. Організація дослідження.....	36
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ (наприкінці ХХ початку ХХІ ст.).....	38
3.1. Специфіка формування організаційних структур студентського спортивного руху в сучасній Україні.....	38
3.2. Характеристика виступів збірних команд України в Універсіадах (літніх та зимових).....	45
3.3. Всеукраїнські універсіади як форма спортивно-виховної роботи зі студентською молоддю.....	74
3.4. Перспективи розвитку студентського спорту в Україні	77
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Актуальність теми. Утвердження й розбудова української державності, прагнення увійти до європейського та світового співтовариства спонукають чималу кількість національних інституцій, громадських організацій, соціальних установ орієнтуватися на кращий зарубіжний досвід, на ті тенденції, які визначають суспільний прогрес.

Спортивний імідж України доволі високий у світі. Національні збірні команди України активно утверджуються на міжнародній спортивній арені. Молода держава має неабиякі здобутки в олімпійському та паралімпійському спорті, у розвитку неолімпійських і професійно-прикладних видах спорту. Чи не найуспішнішими є виступи українських спортсменів на всесвітніх студентських спортивних змаганнях – Універсіадах.

Підкреслимо, що Україна в період відновлення своєї незалежності стала повноправним членом Міжнародної федерації університетського спорту. Українські спортсмени-студенти, починаючи з 1993 року беруть участь і успішно виступають на Всесвітніх універсіадах. Національні збірні України були представлені на п'ятнадцяти літніх та чотирнадцяти зимових Універсіадах в: 1993 р – Закопане (зимова) та Баффало (літня); 1995 р. – Джака (зимова) та Фукуока (літня); 1997 р. – Чонджу (зимова) та Палермо (літня); 1999 р. – Татри (зимова), Пальма (літня); 2001 р. – Закопане (зимова), Пекін (літня); 2003 р. – Тарвізіо (зимова), Дегу (літня); 2005 р. – Інсбрук (зимова), Ізмір (літня); 2007 р. – Турин (зимова), Бангкок (літня); 2009 р. – Харбін (зимова), Белград (літня); 2011 р. – Ерзурум (зимова), Женьгжень (літня); 2013 р. – Трентіно (зимова), Казань (літня), 2015 р. – Гранада, Штрбске-Плесо, Осрбль (зимова), Кванджу (літня), 2017 р. – Алмати (зимова), Тайбей (літня), 2019 р. – Неаполь (літня), 2023 р. – Ченду (літня), Лейк-Плесід (зимова), Універсіади.

Українські студенти-спортсмени сьогодні є одними із лідерів у

міжнародному студентському спорті, посідаючи в загальнокомандному заліку місця у першій десятці.

Водночас студентський спортивний рух є потужним чинником освіти та виховання, формування характеру і світогляду молодої людини, зміцнення її здоров'я, набуття професійно важливих і життєво необхідних якостей (С. Бубка (2001); О. Дубогай (1998); А. Домашенко (2003); М. Зубалій (2000); С. Операйло (1998); Р. Раєвський (2000); А. Рибковський (2003); В. Шигалевський (2000); С. Бобровник (2013); М. Дутчак (2015); В. Платонов (2011); В. Гаврилка (2013), А. Боднар, Д. Солопчук, (2017), І. Стасюк, В.Воронецький (2022)) та ін.

Разом з тим у сучасній вітчизняній науково-методичній літературі недостатньо висвітлюються й аналізуються проблеми розвитку студентського спортивного руху. Бракує аналітичної інформації з історії розвитку міжнародного та національного студентського спорту, достовірної статистичної інформації про представництво і здобутки українських спортсменів-студентів на внутрішній та міжнародній спортивній арені. Тільки окремі аспекти цієї проблеми висвітлено у працях Г. Скигович (1980), Ю. Теппера (1980), В. Платонова (1994), М. Пугачевської (1995), В. Гаврилка (1999), С. Операйла (2002), М. Третьякова (2002), В. Платонова (2011), М. Дутчака (2014) та ін.

Вважаємо, що об'єктивний науковий аналіз історико-соціальних аспектів розвитку студентського спортивного руху в Україні є актуальною проблемою теорії та історії вітчизняного фізичного виховання.

Об'єкт дослідження – історія розвитку спортивного руху в Україні.

Предмет дослідження – історико-соціальні аспекти формування та розвитку в Україні студентського спортивного руху.

Мета дослідження полягала у виявленні передумов, особливостей і тенденцій розвитку в Україні студентського спортивного руху.

Завдання дослідження:

- Визначити й проаналізувати основні періоди формування й розвитку вітчизняного студентського спорту впродовж ХХ століття.
- Виявити передумови формування студентського спорту в сучасній Україні.
- Окреслити тенденції, сучасні проблеми й перспективи розвитку студентського спортивного руху в Україні.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: аналіз літературних джерел та статистичної інформації; аналіз документів; опитування; елементи контент-аналізу; порівняльний аналіз; метод комплексного дослідження історичних джерел; метод аналогій, а також елементи математично-статистичного опрацювання результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у доповненні вітчизняної історії фізичної культури відомостями щодо розвитку студентського спорту в Україні.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження узагальнено й висвітлено у Конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2022 році 4-5 квітня 2023 р. Тема «Всеукраїнські універсиади як форма спортивно-виховної роботи зі студентською молоддю».

Публікації. Зміст дослідження висвітлено у публікації «Всеукраїнські універсиади як форма спортивно-виховної роботи зі студентською молоддю» у Збірнику матеріалів наукових досліджень студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Факультет фізичної культури. 2023. Вип. 23

Структура й обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Текст дипломної роботи викладено на 79 сторінках друкованого тексту, включаючи 26 таблиць та 3 рисунки. Перелік використаних літературних джерел налічує 51 найменування.

ВИСНОВКИ

1. Всебічний аналіз наукової та науково-методичної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів дає підстави стверджувати, що проблематика розвитку студентського спортивного руху в сучасній українській науково-методичній літературі, незважаючи на результативність вітчизняного студентського спорту, висвітлена недостатньо. Бракує ґрунтовних наукових досліджень з історії зародження та розвитку міжнародного та національного студентського спортивного руху, особливостей формування організаційних, економіко-правових основ розвитку студентського спорту; відповідної аналітичної та статистичної інформації про представництво і здобутки українських студентів-спортсменів на внутрішній та міжнародній спортивній арені; праць, у яких висвітлюватися б ідейно-філософські, освітньо-виховні та соціальні аспекти студентського спортивного руху.

2. Процес зародження та формування студентського спортивного руху в Україні припадає на початок ХХ століття, на що істотно впливали особливості загальносуспільного розвитку та основні тенденції розвитку європейської та світової системи фізичного виховання і спорту.

Найпомітніша роль у структуризації та історії розвитку студентського спорту в Україні, як і в інших республіках колишнього СРСР, належала спортивному товариству «Буревісник» (1957–1987 рр.). Важливе ідеологічне, спортивне, спортивно-масове та соціальне значення мали Всесоюзні студентські спартакіади, історія проведення яких започаткована з 1952 року – року дебютного входження Радянського Союзу в систему олімпійських змагань.

Завдяки вдалій організаційній основі та відповідній державній підтримці представники української вищої школи успішно виступали на Всесвітніх

студентських Універсиадах та спортивних змаганнях у програмі Всесвітніх фестивалів молоді та студентів.

3. На становлення сучасної української системи розвитку студентського спорту, яка починає формуватися зі здобуттям державної незалежності тільки наприкінці ХХ століття, суттєво вплинули традиції радянського фізкультурно-спортивного руху, які характеризувалися державною і політичною підтримкою у тому числі розвитку студентського спортивного руху; професіоналізацією студентського спорту; розгалуженою структурою державних і громадських органів управління фізичною культурою і спортом.

Це позначилося на формуванні стратегічних завдань фізкультурно-спортивного руху в Україні загалом і на розвиткові організаційних основ студентського спорту : у 1992 році на базі Всесоюзного добровільного фізкультурно-спортивного товариства профспілок утворюється Центральний спортивний клуб "Гарт" як орган державного управління спортом та фізкультурно-оздоровчою роботою серед дітей та учнівської молоді у навчальних закладах усіх типів та рівнів акредитації у структурі Міністерства освіти України; у 1993 році розпочала діяльність Спортивна студентська спілка України як громадська структура у сфері студентського спорту.

4. Сучасний розвиток студентського спортивного руху характеризується своєрідністю організаційної структури, активною розробкою програмно-нормативної бази студентського спорту та фізичного виховання студентської молоді, налагодженням системи масових студентських спортивних змагань, зростанням соціальної значущості занять фізкультурно-спортивною активністю в системі навчально-виховного процесу вищої школи; успішними виступами українських студентів-спортсменів на міжнародній спортивній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов Г. Універсіада 1961 / Легка атлетика. 1961. № 6. С. 29.
2. Бака М. М. Спортивне п'ятиріччя України. Київ. Здоров'я, 1980. 128 с.
3. Банцекіна В.К. Широка підтримка Всесвітніх юнацьких ігор. Спорт для всіх. 1998. №1. С. 24.
4. Боднар А., Стасюк І., Воронецький В. Виступ спортсменів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на II Європейських іграх та Всесвітній Універсіаді 2019 року. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів : вип. 20, у 3-х т. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. Т. 2. С. 150-151.
5. Боднар А., Стасюк І., Воронецький В. Спортивні досягнення здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на XVI літній Універсіаді України в 2021 році. Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти : зб. наук. праць / [редкол.: І. І. Стасюк (відп. ред.) та інш.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Випуск 11. С. 70-83.
6. Боднар А.О., Солопчук Д.М. Історія міжнародного олімпійського і спортивного руху. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня "Рута"», 2017. 200 с.
7. Бойченко В., Рахманов І., Кузнецов Е. Раді вітати на універсіаді. Легка атлетика. 1973. №6. С. 1.
8. Буценко А. П'ятиріччя радянської фізкультури на Україні. Харків, 1928. 39 с.

9. Воскобойникова Л. Спортивні попереду студенства: готовність номер один. Спортивна газета. 1997. 23 серп. С. 1.
10. Всесвітні студентські ігри. Легка атлетика. 1981. №10. С. 29.
11. Всесвітні студентські ігри. Легкая атлетика. 1985. №12. С. 30.
12. Гаврилко В. XIX Всесвітня зимова універсіада 1999 року (Словаччина, Попрад–Татри). Фізичне виховання в школі. 1999. №1. С. 45.
13. Двадцять перші літні Всесвітні студентські ігри. Україна на універсіаді – 2001: склад делегації. Команда. 2001. 21 серпня. С. 11.
14. Двадцять перші літні Всесвітні студентські ігри. Україна на універсіаді – 2001: склад делегації. Команда. 2001. 18 серпня. С. 12–13.
15. Двадцять перша Всесвітня Універсіада (підсумки участі в Універсіаді): Матеріали Комітету з фізичного виховання та спорту. Київ, 2001. 8 с. Рукопис.
16. Дев'ятнадцяті Всесвітні зимові студентські ігри, Попрад–Татри, 21–31 січня 1999 р.: технічні результати. Спортивна газета. 1999. 26 січня. С. 17.
17. З прицілом на перемоги олімпійські. Спортивна газета. 1993. 23 липня. С. 1.
18. Заседа І. Універсіада під крилами журавлика. Спорт. 1985. № 10. С. 4–7.
19. Золоті сторінки олімпійського спорту України (1894 – 2000) / За ред. І. Н. Федоренка. Київ: Олімпійська література, 2000. 192 с.
20. Іван Стасюк, Аліна Боднар, Вадим Воронецький, Спортивні досягнення студентів факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за 2022 рік. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 22. С. 639-643.

21. Іващенко І. Студенти готувались і успіх прийшов. Освіта України. 1997. №39. 26вер. С. 1, 10.
22. Інформація про першочергові завдання ЦСК “Гарт” Міністерства освіти України. Київ, 1992. 5 с. Рукопис.
23. Інформація про участь студентів України у Всесвітніх Універсиадах (1993–2000 рр.) Київ, 2000. 5 с. Рукопис.
24. Какабадзе Д. Сьогодні ти – студент. А завтра? Советский спорт. 1999. 8 февраля. С. 4.
25. Ковпак І. В. Особливості розвитку фізичної культури в Україні. Традиції фізичної культури в Україні: 36. наук, статей. Київ : ІЗМН, 1997. С. 109-114.
26. Макульський К. Так тримати, студенти! Олімпійська арена. 1997. №3. С. 39.
27. Маринченко А. А. Фізичне виховання у вузі і здоров'я студентів. Теорія и практика фізичної культури. 1978. №6. С. 47-51.
28. Про висновки участі збірної команди студентського ДСО “Буревісник” у Всесвітніх студентських іграх. Універсиада в Софії. ЦЦАВО України, ф. 5050, оп. 1, Протокол №37 від 26.11.1961. 2 с. Рукопис.
29. Операйло С. Універсиада – перший крок у підготовці до Олімпійських ігор. Освіта України. 2002. 28 груд.
30. Від Універсиади до Універсиади. Легкая атлетика. 1973. №8. С. 4.
31. Парфенов Ю. Універсиади и студентський спорт. Спорт за кордоном. 1970. №15. С. 2.
32. Петровский В. В. Організаційна структура радянської системи фізичного виховання і принципи її діяльності. Організація и управління фізкультурним рухом: Темат. сб. КДІФК, Київ: 1974. С. 12-15.
33. Підсумкова таблиця змагань IV літньої Універсиади України 1999 року. Київ, 1999. 3 с. Рукопис.
34. Підсумкова таблиця медалей XX Всесвітньої Універсиади. К., 1999. 3 с.

35. Погиба П. І. Розвиток фізкультури і спорту на Україні. Київ: Знання, 1983. 14 с.
36. Положення про Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України: Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 28.05.2001. № 412. Київ. 2001. 7с. – Рукопис.
37. Положення про Центральний спортивний клуб “Гарт” Міністерства освіти України. Київ, 1993. 8 с, Рукопис.
38. Про організацію занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України: Інструктивний лист Міністерства освіти України від 19 квітня 1996 р. № 1/11–637. Київ, 1996. С. Рукопис.
39. Про проведення V літньої Універсиади України 2001 року та підготовку збірних студентських команд України до Всесвітньої літньої Універсиади в м. Пекін (Китай): Наказ Міністерства освіти і науки України від 26. 12. 2000. № 614. Київ, 2000. 6 с. Рукопис.
40. Про результати участі збірної команди України в змаганнях XX Всесвітньої Універсиади Пальма–де–Мальорка (Іспанія), 1–14 липня 1999 р. К., 1999. 6с. Рукопис.
41. Рабічев Н. За радянську фізкультуру: Довідка та прикінцеве слово на Всеукраїнській нараді 1929 року. Харків: Український робітник, 1929. 93 с.
42. Розсохла Л. І. Всесвітні юнацькі ігри. Фізичне виховання в школі. 1988. №4. С. 2-3.
43. Румянцев Ю. О. Тенденції розвитку фізкультури і спорту в процесі державотворення. ЛДІФК. Фізична культура та спорт – важливий фактор виховання особистості та зміцнення здоров’я населення: Тези звітної наук. практ. конф. викладачів ініверситету за 1994 рік. Львів, 1995. С. 15-16.
44. Свято на Українській вулиці. Спортивна газета. 1993. 16 липня. С. 1-2.
45. Спорт на Україні (1957–1960): Довідник. Упоряд. М. М. Подольський. Київ: Молодь, 1961. 237 с.

46. Статистика літних Універсіад (1959–1999). Команда. 2001. 21 серпня. С. 12.
47. Статут Спортивної студентської спілки України: За реєстр. Міністерством України у справах молоді і спорту, наказ №1184 від 16.04. Київ, 1993. 6 с. Рукопис.
48. Степанюк С. Всеукраїнські Універсіади як форма удосконалення спортивної майстерності студентської молоді (на прикладі Універсіади– 93). Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи. Матеріали конференції – Донецьк ДонНУ, 2002. С. 187-190.
49. Степанюк С. Еволюція проведення міжнародних спортивних змагань у системі студентського спортивного руху. Молода спортивна наука України: 36. наук, статей з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 6. Львів, 2002. Т. 1. С. 119-124.
50. Степанюк С. Характеристика виступів збірних команд України у Всесвітніх Універсіадах. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: 36. наук. пр. Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Луцьк, 2002. Т. I. С. 33-35.
51. Чернова Є. М. Розвиток фізичної культури і спорту в Українській РСР. Київ: Б.в., 1959. 45 с.